

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету

проф. Р.М. Постолюкський

«29» березня 2019 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 014 «СЕРЕДНЯ ОСВІТА
(ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ)»**

**для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на
основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого
спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не
менше одного року здобувають ступінь бакалавра**

Схвалено вченою радою педагогічного факультету
Протокол № 3 від «19» березня 2019 р.

Голова вченої ради
педагогічного факультету проф. Сілков В.В.

Розробники: проф. Кіндрат В.К.
доц. Власюк Г.І.
к.п.н. Ваколюк А.М.

Рівне – 2019

Програма вступного випробування зі спеціальності 014 Середня освіта (Фізичне виховання) для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр» на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра / В.К. Кіндрат, Г.І. Власюк, А.М. Ваколюк.– Рівне : РДГУ, 2019. – 13 с.

Розробники:

Кіндрат В.К., професор, кандидат педагогічних наук, зав.кафедри теорії та методики фізичного виховання РДГУ

Власюк Г.І., доцент, кандидат педагогічних наук кафедри теорії та методики фізичного виховання РДГУ

Ваколюк А.М. старший викладач, кандидат педагогічних наук кафедри теорії та методики фізичного виховання РДГУ

Рецензент:

Литвиненко Світлана Анатоліївна, професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ

Програма вступного іспиту з теорії та методики фізичного виховання для вступників на здобуття ступеня бакалавра на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодший спеціаліст, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра визначає вимоги до рівня підготовки вступників у межах освітнього рівня “Молодший спеціаліст”, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінки відповідей вступників, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданні кафедри теорії і методики фізичного виховання (протокол №3 від 05 березня 2019 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	10
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	11
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	13

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма вступного випробування складається з питань теорії і методики фізичного виховання включає комплексну оперативну оцінку залишкових знань за фахом «Фізичне виховання» та використання сформованих знань, умінь і навичок під час вирішення професійних задач майбутньої самостійної діяльності.

Мета фахового випробування полягає у перевірці фахових знань та умінь вступників в межах освітньо-професійної програми молодшого спеціаліста, необхідних для успішної практичної діяльності з фізичного виховання з проведення занять з різними віковими і соціальними категоріями населення, впровадження здорового способу життя і раціональної організації вільного часу різних верств населення згідно з Законом України «Про фізичну культуру і спорт»

Вимоги до підготовленості вступника:

Вступник повинен знати:

- основи загально-фундаментальних дисциплін в об'ємі, необхідному для вирішення виховних, навчальних, науково-методичних і організаційно-практичних дій;
- основні історичні етапи, проблеми розвитку фізичної культури, спорту, їх функції як органічної частини соціальної системи суспільства;
- медико-біологічні, психологічні та інші особливості людини в її розвитку, в зв'язку і під впливом занять фізичними вправами;
- теорію і методику фізичного виховання;
- функції і системи планування і контролю у фізичному вихованні і спорті;
- теоретико-методичні основи організації навчально-тренувального процесу з особами різного віку; основи планування, педагогічного контролю та обліку навчально-тренувального процесу.

Вступник повинен уміти:

- використовувати отримані знання з теорії і методики фізичного виховання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних, науково-методичних завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів; планувати, організувати і здійснювати роботу з фізичного виховання, проведення навчальних і тренувальних заходів та спортивних змагань;
- використовувати теоретичні знання і практичні навички для вирішення виховних, навчальних, оздоровчих завдань у роботі з різними категоріями населення і в різноманітних напрямках фізичної культури і спорту;
- планувати, організувати роботу з різних напрямів професійної діяльності;
- використовувати сучасні нормативні, правові, педагогічні, наукові прийоми управління у сфері фізичної культури і спорту;
- визначити щільність уроку з фізичного виховання; оцінювати рівень фізичного розвитку людини; визначити реакцію організму на фізичні навантаження за змінами частоти пульсу та артеріального тиску; надавати першу допомогу при травмах на уроках фізичного виховання та тренуваннях.
- здійснювати планування і управління в зазначених сферах діяльності.

Вступне випробування дає змогу встановити рівень готовності вступника до роботи в різних напрямках професійної діяльності: вчителя фізичної культури закладів загальної середньої освіти, дошкільних установ і установ професійної освіти; працівника установ, який керує або здійснює фізкультурно-спортивну, оздоровчо-масову роботу серед населення; інструктора-методиста з фізичної культури.

Порядок проведення вступного випробування.

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Порядок оцінювання відповідей вступників.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тема. Основні види навчальної діяльності у дисципліні «Теорія і методика фізичного виховання».

Теорія і методика фізичного виховання – навчальна і наукова дисципліна.

Навчальна і наукова дисципліна теорія і методика фізичного виховання, її зв'язок з іншими дисциплінами.

Основні поняття теорії фізичного виховання: фізична культура, фізичне виховання, фізичний розвиток, фізична підготовленість, фізична (фізкультурна освіта), спорт, фізична рекреація, фізична реабілітація.

Тема. Національна система фізичного виховання.

Визначення поняття: система фізичного виховання.

Основи української національної системи фізичного виховання. Телеологічні, науково-методичні, правові, програмові, нормативні та організаційні основи.

Мета системи фізичного виховання в Україні.

Основні завдання фізичного виховання: освітні, оздоровчі і виховні.

Умови функціонування системи фізичного виховання.

Основні державні документи з фізичної культури і спорту нашої держави: концепція фізичного виховання в системі освіти України, Закон України в «Про фізичну культуру і спорт», Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні, Цільова комплексна програма «Фізичне виховання — здоров'я нації», Державний стандарт освітньої галузі «Здоров'я і фізична культура».

Тема. Засоби фізичного виховання.

Загальна характеристика.

Фізичні вправи – основний засіб фізичного виховання.

Техніка фізичних вправ. Компоненти техніки. Фази виконання фізичних вправ.

Характеристика рухів: просторова, часова, просторово-часова, динамічна, ритмічна, якісна.

Класифікація фізичних вправ.

Природні сили (чинники)

Гігієнічні чинники – важливі засоби фізичного виховання.

Тема. Принципи побудови процесу фізичного виховання.

Загальна характеристика.

Принцип свідомості й активності учнів.

Принцип наочності.

Принцип доступності й індивідуалізації.

Принцип систематичності.

Принцип міцності і прогресування.

Тема. Методи фізичного виховання.

Загальна характеристика.

Методи використання слова (словесні методи).

Загальні вимоги до підбору і використання методів.

Методи демонстрації (наочні методи).

Практичні методи. Методи навчання рухливих дій.

Методи вдосконалення та закріплення рухових дій.

Методи вдосконалення рухових якостей (методи тренування).

Тема. Загальні основи навчання рухових дій.

Особливості навчання у фізичному вихованні.

Рухливі вміння і навички.

Структура процесу навчання рухових дій. Етап розучування рухової дії. Етап засвоєння рухової дії. Етап закріплення рухової дії.

Тема. Основи методики вдосконалення фізичних якостей.

Загальна характеристика фізичних якостей людини.

Фізичні навантаження та відпочинок, як чинники впливу на фізичний розвиток.

Основи методики розвитку пружкості. Загальна характеристика пружкості як фізичної якості людини. Чинники що зумовлюють прояв пружкості. Засоби вдосконалення пружкості. Методика вдосконалення пружкості. Вікова динаміка природного розвитку пружкості. Контроль розвитку пружкості.

Основи методики розвитку сили. Загальна характеристика сили як фізичної якості людини. Чинники, які зумовлюють силові можливості людини. Засоби вдосконалення сили. Методика розвитку максимальної сили. Методика розвитку вибухової сили. Поради щодо профілактики травм у процесі силової підготовки. Вікова динаміка природного розвитку сили. Контроль силових можливостей та деякі особливості методики їх вдосконалення у школярів.

Основи методики вдосконалення витривалості. Загальна характеристика витривалості. Чинники, що зумовлюють витривалість людини. Засоби виховання витривалості. Методика удосконалення загальної витривалості. Методика розвитку швидкісної витривалості. Методика розвитку силової витривалості. Вікова динаміка природного розвитку витривалості та контроль за її розвитком.

Основи методики удосконалення спритності. Загальна характеристика спритності. Чинники, що визначають спритність. Координаційні здібності. Загальні основи методики удосконалення спритності. Вікова динаміка розвитку та контроль спритності.

Основи методики розвитку гнучкості. Загальна характеристика гнучкості. Чинники, від яких залежить прояв гнучкості. Методика розвитку гнучкості. Вікова динаміка природного розвитку гнучкості та контроль за її розвитком.

Тема. Учитель фізичної культури – пропагандист здорового способу життя.

Учитель фізичної культури – пропагандист здорового способу життя.

Тема. Урок – основна форма фізичного виховання школярів.

Загальна характеристика форм занять фізичними вправами.

Урок – основна форма фізичного виховання школярів.

Характерні риси, зміст і побудова уроку.

Проведення підготовчої частини уроку.

Проведення основної частини уроку.

Заклучна частина уроку.

Визначення завдань уроку. Оздоровчі і виховні завдання.

Визначення завдань уроку. Освітні завдання.

Організація діяльності учнів на уроці.

Дозування навантаження.

Пульсова крива уроку.

Щільність уроку.

Різновиди шкільних уроків фізичної культури (основ здоров'я і фізичної культури).

Загальні вимоги до сучасного уроку.

Деякі особливості змісту і методики проведення уроків із дітьми різного віку та стану здоров'я.

Підготовка до уроку.

Педагогічна оцінка (аналіз) уроку фізичної культури (основ здоров'я і фізичної культури) як способу підвищення його ефективності.

Оцінка діяльності учнів на уроках.

Тема. Позакласні заняття фізичними вправами.

Загальна характеристика.

Спортивні гуртки і секції. Змагання і конкурси. Некласифікаційні змагання школярів. Фізкультурно-художні свята. Спортивно-художні ранки і вечори. Дні здоров'я.

Тема. Планування і контроль роботи з фізичного виховання школярів.

Технологія планування та його функції.
Документи планування. Державні документи планування.
Документи планування, що складається вчителем. Графік навчально-виховної роботи.
Поурочне (календарно-тематичне) планування. Плани-конспекти уроків.

Планування позаурочної роботи з фізичного виховання.

Контроль навчального процесу.

Педагогічний контроль. Фізкультурний самоконтроль. Часові параметри контролю.

Тема. Форми фізичного виховання протягом навчального дня.

Загальна характеристика позаурочних занять.

Фізкультурно-оздоровчі заходи протягом навчального дня.

Гімнастика до занять. Фізкультурні хвилинки. Рухливі перерви. Години здоров'я.
Спортивні години в групах продовженого дня. Фізкультурні паузи.

Тема. Фізичне виховання учнів поза школою.

Фізичне виховання за місцем проживання.

Організація фізичного виховання у літніх оздоровчо-відпочинкових таборах.

Роль сім'ї у фізичному вихованні дітей.

Індивідуальні самостійні заняття.

Громадські організації та фізичне виховання школярів.

Тема. Основи спортивного тренування.

Загальна характеристика сучасного спорту. Спортивна орієнтація і відбір.

Засоби спортивного тренування. Принципи спортивного тренування. Методи спортивного тренування. Сторони підготовки спортсмена. Етапи багаторічної підготовки спортсменів. Періодизація великого циклу тренування. Особливості спортивного тренування школярів.

Спортивні школи: завдання, організація роботи, зв'язок із загальноосвітньою школою.

Тема. Підготовка учнів до самостійних занять фізичними вправами.

Виховання інтересу до занять.

Набуття учнями знань, формування переконань.

Вироблення вмінь і навичок працювати самостійно.

Залучення учнів до самостійних занять.

Тема. Учитель фізичної культури – організатор розумного способу життя.

Учитель і учні - суб'єкти процесу фізичного виховання.

Педагогічні функції, уміння і техніка вчителя.

Просвітницька діяльність у системі фізичного виховання школярів.

Підготовка фізкультурного активу.

Створення матеріальної бази та запобігання травматизму в школі.

Особливості роботи вчителя сільської школи.

Учитель фізичної культури як дослідник. Педагогічний експеримент. Педагогічне спостереження. Контрольні випробування. Аналіз документальних матеріалів та опитування.

Роль педагогічного колективу у розв'язуванні завдань фізичного виховання учнів.

Практичні завдання:

1. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ з гімнастичною палицею.
2. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ зі скакалкою.
3. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ з гантелями.
4. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ з набивними м'ячами.
5. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ з гімнастичною лавою.
6. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ біля гімнастичної стінки.
7. Скласти комплекс загально-розвиваючих вправ в парах.
8. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток швидкісно-силових якостей.
9. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток спритності.
10. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток рівноваги.

11. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток вибухової сили.
12. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток відносної сили.
13. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток швидкості рухових реакцій.
14. Скласти комплекс вправ спрямованих на розвиток гнучкості.
15. Скласти комплекс підвідних вправ для навчання перекидів.
16. Скласти комплекс вправ для вивчення приземлення під час розучування опорних стрибків.
17. Скласти комплекс вправ для вивчення наскоку на місток і поштовху ногами під час розучування опорних стрибків.
18. Скласти комплекс вправ для вивчення поштовху руками під час розучування опорних стрибків.
19. Скласти комплекс спеціально-підготовчих вправ для вивчення стрибків у довжину способом «зігнувши ноги».
20. Скласти комплекс спеціально-підготовчих вправ для вивчення стрибків у висоту способом «переступанням».
21. Скласти комплекс спеціально-підготовчих вправ для вивчення бігу на короткі дистанції.
22. Скласти комплекс спеціально-підготовчих вправ для вивчення метання м'яча та гранати.
23. Скласти комплекс ранково-гігієнічної гімнастики для дівчат старшого шкільного віку.
24. Скласти комплекс ранково-гігієнічної гімнастики для хлопців старшого шкільного віку.
25. Скласти комплекс гімнастики до уроків для дітей молодшого шкільного віку.
26. Скласти комплекс вправ профілактики плоскостопості для дітей молодшого шкільного віку.
27. Скласти комплекс вправ формування навичок правильної постави для дітей молодшого шкільного віку.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

Виділені такі рівні компетентності – початковий, середній, достатній, високий.

Критерії оцінювання результатів вступного випробування встановлюються у нормах цих чотирьох рівнів досягнень за ознаками правильності, логічності, обґрунтованості, цілісності відповіді; обсягу, глибини та системності знань (в межах Програми); рівнів сформованості навчальних та предметних умінь і навичок, володіння розумовими операціями (аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, узагальнення тощо); самостійності оцінних суджень.

Таблиця відповідності рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання відповідей вступників під час фахового випробування

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризуються поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Ареф'єв В.Г. Фізична культура в школі (молодому спеціалісту): Навчальний посібник для студентів навчальних закладів II-IV рівнів акредитації / В.Г.Ареф'єв, Г.А.Єдинак – 2-е вид.перероб. і доп. – Кам'янець-Подільський:Абетка-НОВА, 2002. –384 с.
2. Волков Л.В. Физическое воспитание учащихся: Учебно-методическое пособие / Л.В.Волков – К.: Радянська школа, 1988. – 184 с.
3. Глазирін І.Д. Основи диференційованого фізичного виховання: Навчальний Посібник для студентів ВУЗів / І.Д. Глазирін – Черкаси: Відлуння-Плюс, 2003. – 353 с.
4. Іваненко В.П. Теоретичні основи та передумови професійно-прикладної фізичної підготовки / В.П.Іваненко, Л.І.Чипиленко, Ю.М.Алексійчук, А.Р.Самоха та ін. – Черкаси: 1997. – 93 с.
5. Келлер В.С. Теоретико-методичні основи підготовки спортсменів / В.С. Келлер, В.М. Платонов – Львів: Українська Спортивна Асоціація, 1992. – 270 с.
6. Романенко В.А. Диагностика двигательных способностей. Учебное пособие / В.А. Романенко - Донецк: Изд-во ДонНУ, 2005, - 290 с.
7. Теория и методика физического воспитания / Под.ред.Т.Ю.Круцевич. - в 2-х т. – К.: Олимпийская литература, 2003.
8. Теория и методики физического воспитания / Под ред. Б.А.Ашмарина, Ю.А.Виноградова, З.Н.Вяткина и др. – М.: Просвещение, 1990. – 287 с.
9. Теорія і методика фізичного виховання / За ред. Т.Ю.Круцевич. – в 2-х т. – К.: Олімпійська література, 2008.
10. Холодов Ж.К. Теория и методика физического воспитания и спорта: Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Ж.К.Холодов, В.С. Кузнецов– М.: Академия, 2001. – 480 с.
11. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник / В.М.Шейко, Н.М.Кушнарєнко – К.: Знання, 2004. – 307 с.
12. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б.М. Шиян– в 2-х ч. – Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2004.

Додаткова література

1. Ашмарин А.А. Теория и методика педагогического исследования в физическом воспитании / А.А. Ашмарин. – М.: Физкультура и спорт, 1978. – 223с.
2. Ведмеденко В.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури: Навч. посібник для тренерів, учителів, студ. пед. ін-тів. / В.Ф. Ведмеденко – К., 1993.
3. Вільчковський Е. С. Рухливі ігри в дитячому садку: Посібник / Е. С. Вільчковський. – К.: Рад. школа., 1989. – 173с.
4. Волков Л.В. Методика виховання фізичних здібностей учнів / Л.В. Волков – К.: Рад школа, 1980. – 100 с.
5. Дубовис М.С. Ігри та ігрові вправи / М.С. Дубовис, Ю.О. Короп – К.: Рад.школа, 1991. – 144с.
6. Завацький В.І. Фізіологічна характеристика розвитку організму школярів / В.І. Завацький – Луцьк., 1994.
7. Захаров Л.М. Комплексні програми середньої загальноосвітньої школи. Фізична культура 1-11 клас / Л.М. Захаров, Є.М. Франків, Т.М.Віднічук – Рівне, 1993. – 60 с.
8. Кенеман А.В. Физическая подготовка детей 5-6 лет к занятиям в школе / А.В.Кенеман, М.Ю.Кистяковская, Т.И. Осокина – М.: Просвещение, 1980.– 104 с.
9. Козленко М.П. Теорія і методика фізичного виховання в початкових класах / М.П.Козленко, Е.С.Вільчковський, С.Ф. Цвек– К.: Вища школа, 1984. – 228с.

10. Кондратюк В.А. Загальна гігієна з основами екології: Підручник / В.А.Кондратюк, В.М.Сергета, Б.Р.Бойчук та ін.; за ред. В.А.Кондратюка – Тернопіль: Укрмедкнига, 2003 – 592 с.
11. Кругляк О.Я. Від гри до здоров'я нації / О.Я.Кругляк, Н.П.Кругляк – Тернопіль. – 2000. – 79 с.
12. Круцевич Т.Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания / Т.Ю. Круцевич – К., 1999. – 240с.
13. Матвеев Л.П. Теория и методика физической культуры: Учебник для ин-тов физ. культуры / Л.П. Матвеев –М.: Физкультура и спорт, 1991. – 394 с
14. Муравьева С.К. Методика проведения уроков физкультуры в 1 классе / С.К. Муравьева– СПб. – 1988. – 122 с.
15. Мурза В.П. Фізичні вправи і здоров'я / В.П. Мурза – К.: Здоров'я, 1991. – 250 с.
16. Новосельский В.Ф. Методика урока физической культуры в старших классах / В.Ф.Новосельский – К.: Рад. школа, 1989. – 99 с.
17. Пензулаева Л.И. Физическое воспитание в малокомплектной школе / Л.И. Пензулаева– М., 1990. – 143 с.
18. Пермяков А.А. Внешкольное физическое воспитание подростков / А.А. Пермяков– К.: Рад. Школа, 1989. – 145 с.
19. Програма з фізичної культури для загальноосвітніх навчальних закладів (1-11 кл.). – К.: Перун, 1998. – 63 с.
20. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів / Л.П. Сергієнко– К.: Олімпійська література, 2001. – 440с.
21. Столітенко В.В. Фізичне виховання молодших школярів: Навч. посібник /В.В.Столітенко, Г.В.Воробей. – К.: /ЗМН, 1997. – 140 с.
22. Теория и методика физического воспитания: Учебник для ин-тов фак-та физ. культуры пед. ин-тов / Под ред. Б.А. Ашмарина. – М.: Просвещение, 1990.
23. Українські народні рухливі ігри для дітей старшого дошкільного віку : Посібник / Упоряд. О. Ю . Яницька. – Рівне : РДГУ, 1992. – 117 с.
24. Фізкультурно – оздоровительная работа в школе : Пособие для учителя / Под ред. А. М. Шлемина. – М. : Просвещение, 1988. – 143 с.
25. Фомина Н.А. Физиологические основы двигательной активности / Н.А.Фомина, Ю.Н. Вавилов – М.: Физкультура и спорт, 1991. – 224 с.
26. Цвек С.Ф. Фізичне виховання молодших школярів / С.Ф. Цвек – К.: Рад. школа, 1986. – 123 с.
27. Яницька О. Ю. Фізкультурні свята та розваги з елементами народознавства : Посібник / О. Ю. Яницька, В. М. Угодовський. – Рівне : РДГУ, 1992. – 160 с.
28. Яницька О.Ю. Фізкультурні свята та розваги з елементами народознавства / О.Ю.Яницька, В.М. Годовський – Рівне: Державне редакційно-видавниче підприємство. – 1992. – 160 с.

Документи

1. Державний стандарт базової і повної середньої освіти, 2004.
2. Закон України „Про освіту”, 1991.
3. Закон України „Про загальну середню освіту”, 1999.
4. Закон України „Про позашкільну освіту”, 2000.
5. Закон України „Про дошкільну освіту”, 2001.
6. Закон України „Про вищу освіту”, 2002.
- 7.Закон України «Про фізичну культуру і спорт», 1993 (із змінами від 19.10.2010р).
11. Національна доктрина року освіти, 2002.
12. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К., 2003.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. <http://uk.wikipedia.org/wiki>. – Віртуальна енциклопедія.
2. <http://www.osvita.org.ua>. – Освітній портал.
3. <http://tnpu.edu.ua>. – Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка.
4. <http://www.info-library.com.ua>. – Електронна бібліотека підручників.